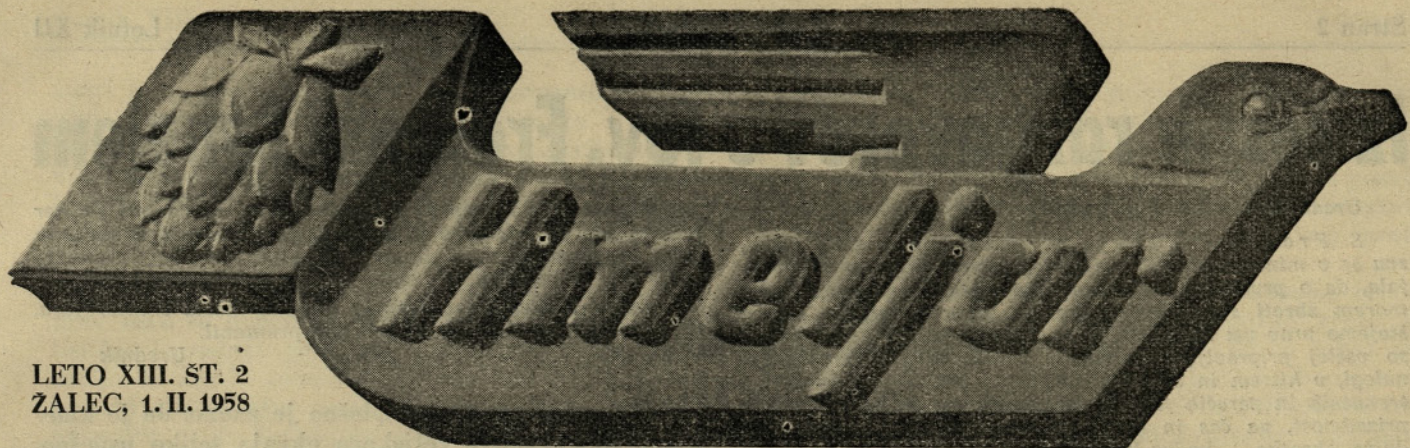

LETO XIII. ŠT. 2
ŽALEC, 1. II. 1958

IZDAJA KMETIJSKA PROIZVAJALNA POSLOVNA ZVEZA V ŽALCU

Helikopter pri škropljenju - kmalu tudi v Savinjski dolini

(K članku ing. M. Kač: V Nemčiji so preizkušali helikopter za škropljenje hmeljišč, na strani 15.)

Iz čestih razgovorov s tov. Francem Lubejem

Urednikove uvodne pripombe:

S Francem Lubejem, predsednikom OZZ Celje, sva se v minulem desetletju že tolikokrat službeno pogovarjala, da o prvem najinem srečanju na hitro roko sploh ne morem zbrati spominov, lahko pa javno pribijem, da ga štejem prav vsi novinarji v vrsto tistih javnih delavcev, ki so vselej pripravljeni pomagati v sila težavni novinarski nalogi, v hitrem in čimbolj izčrpnem obveščanju javnosti o trenutnih in perečih javnih vprašanjih, ne glede na osebno prizadetost, na čas in kraj, v pisarni, med zborovanji ali doma, skratka — kadar koli. Zlasti novinarji, ki se večji del ukvarjamo s kmetijstvom, najdemo v njem vselej in na stežaj odprt leksikon splošnega kmetijstva, od takrat, prva leta po zadnji vojni, ko je bil še okrajni funkcionar v Konjicah in Poljčanah, pa do danes, ko opravlja nelahko delo vodje močno razpredene in tudi izven Slovenije priznane uspešne Okrajne zadrugne zveze Celje.

Sicer pa, kdo, ki se kakor koli ukvarja s kmetijstvom v Sloveniji, še ne pozna, ni slišal ali bral o Francu Lubeju? Od prekmurskih ravníc pa tja v naš republiški osrdek, v

zapisale na njegov rovaš. Prepričan sem, da bo tak primer tudi to pot. Gre namreč za dejstvo, da — zaradi objektivnih težav — objavljamo v današnji številki »Hmeljarja« nekaj odlomkov iz pomenkov z njim še ob zaključku leta 1957.

Toliko v predhodno razlago za tista mesta v intervjuju, kjer je med tem čas že to ali ono spremenil.

Urednik

Tov. predsednik, na splošno je znano, da je kmetijsko zadružništvo celjskega okraja toliko uspešno, da je moč govoriti o takšnem izpolnjevanju prevzetih nalog, ki je lahko v pouk zadružnim delavcem tudi drugod. Kaj meniš o tem?

Pravzaprav ne morem trditi, da sedanja mreža združnih organizacij na področju celjskega okraja povsem ustreza nalogam, ki jih je prevzela v nadaljnjem razvoju kmetijstva in zadružništva. Taka ocena

Franc Lubej med NOB

...med poslušanjem na kongresu EHB v Monakovem 1957...

...med govorom kmetijskim zadružnikom

Ljubljano, se razteza njegova dejavnost borca za splošni napredek in nove oblike dela v proizvodnji. Zlasti velja to poudariti za naše hmeljarstvo, kjer je Franc Lubej nenehno in na moč prizadeven, požrtvovalen, organizator raznih seminarjev (minulo zimo n. primer na Statenbergu in v Logarski dolini za vodilno osebje v kmetijskih zadrugah celjskega okraja), pa tja do oblikovanja pismenih razlag tistih pravnih predpisov, ki jim je končni smoter: nenehna rast naše kmetijske proizvodnje, njena krepitev in uresničitev boljše življenjske ravni tako za kmetovalca kot za potrošnike.

Prav zavoljo tega je naša skupnost zaupala Francu Lubeju odgovorno delovno mesto v zveznem zboru proizvajalcev kmetijske skupine za OLO Celje, Maribor in Murska Sobota.

Rad bi že tokrat, pa mi ni moč, moral pa bom kdaj pozneje, poravnati svoj dolg kot novinar Francu Lubeju. Ves poveljni čas sem namreč na veliko črpal iz njegove zakladnice gradivo za razne objave, po radiu in v dnevnem časopisju, a svet ni izvedel za pravega avtorja.

Dovolite hipno pomisel — primer! Morda je tudi Francu Lubeju prilila v njegov značaj kanček od svoje tihosti, skromnosti, a vendar mogočnosti prav gora Boč, kjer se je v njeni okolici, v Konjicah, rodil leta 1921 med toliko, njemu enako uspešnimi javnimi delavci tudi on?

Pa še nekaj, Franc Lubej nikoli in nikomur ni naglas zamerjal neokretnosti ali zamude, čeravno so se posledice

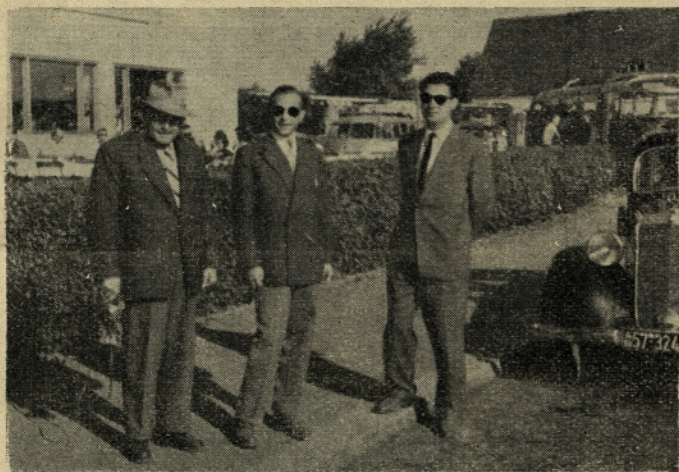
je sploh težavna zadeva, zlasti zavoljo mladosti naših združnih poslovnih zvez, ki smo jih sicer ustanovili že leta 1956, vendar pa so prav zaživele šele v l. 1957. Čas za nadrobnejšo oceno je torej prekratek. Vendar vzlic temu tvegam poskus!

Ali se današnja zadružna mreža celjskega okraja sklada z običnimi principi dela in napredka v kmetijstvu ali ne? Že, ko smo ustanavljali zadružne poslovne zveze, smo jih skušali teritorialno razmestiti tako, da bi sleherna poslovna zveza kar najbolj ustrezala naravnim pogojem in specifičnosti razvoja posameznih kmetijskih panog v svojem okraju. Takoj v začetku smo tudi že vedeli, da bo Kmetijska proizvajalna poslovna zveza v Žalcu glede na značaj hmeljske proizvodnje lahko v zelo kratkem času bistveno in odločilno vplivala na nadaljnji proces hmeljske proizvodnje. Ekonomski pogoji hmeljskega področja so zahtevali ustanovitev take organizacije nedvomno že določen čas poprej. Težavno si je namreč zamišljati razvoj hmeljske panoge, hmeljsko proizvodnjo — brez enotne proizvodne organizacije! Že sam perspektivni

načrt za razvoj hmeljarstva, dalje ekonomika v trgovini s hmeljem ter ekonomska vprašanja v zvezi s proizvodnjo sploh, enotnost strokovne akcije za pravilno pridelovanje hmelja, zahtevajo pri tej monokulturi enotno organizacijo. S tem namenom je bila ustanovljena Kmetijska proizvajalna poslovna zveza v Žalcu, dasiravno ne kot specializirana organizacija, ker je razumljivo, da zahteva sodobno hmeljarjenje prav tako še druge kmetijske panoge. Razvoj socialistične izgradnje naše vasi je zahteval tako organizacijo, ki naj bi postala v pravem smislu besede **ekonomski organizator proizvodnje** na tem področju. Smatram, da je Kmetijska proizvajalna poslovna zveza Žalec, dasiravno mlada, že doslej odlično izpolnila prevzete naloge.

Trdim, da ne bo napak, če nam podaš obširnejši pregled o dejavnosti kmetijskega združništva za daljše obdobje. Predvsem o poslovnih zvezah celjskega okraja!

Že sama konfiguracija zemljišč v našem okraju, različni talni in podnebni pogoji, sedanji nivo kmetijske proizvodnje, razgledanost proizvajalcev, ekonomsko stanje kmetijstva na posameznih področjih itd., so narekovali ustanovitev takih združnih poslovnih zvez, ki bi lahko pospešile proces razvoja kmetij-

Delegacija slovenskih hmeljarjev na VII. kongresu EHB 1957 med ogledom hmeljišč v pokrajini Hallertau v Zahodni Nemčiji (z leve na desno: tov. J. Jelovšek, Fr. Lubej in M. Cvenk)

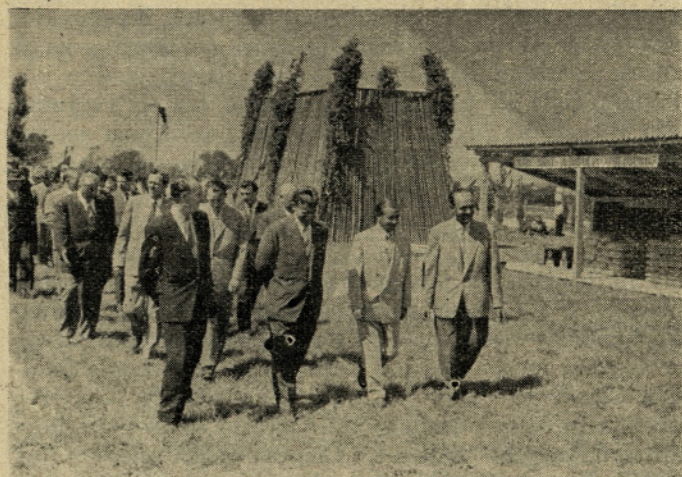
ske proizvodnje, v skladu s programom, posebno v tistih panogah, ki so z ekonomskega gledišča v določenem kraju za napredek proizvodnje najbolj važne.

Glede na to je organizacija poslovnih zvez različna. V Mozirju je formirana Gozdarsko kmetijska poslovna zveza. Že sam naslov pove, da je gozdarstvo na področju Zg. Savinjske doline primarnega značaja. Taka kombinirana poslovna zveza po našem mnenju najbolj ustreza potrebam te pokrajine. Kmetijstvo te pokrajine se bo lahko močnejše razvijalo le ob podpori gozdarstva. Živinoreja kot glavna panoga kmetijske proizvodnje bo ne dvomno našla močno podporo gozdarstva v organizaciji planinskih pašnikov. To so dobra področja za vzrejo plemenske živine. Tudi jagodičevje ima v teh krajih ugodne pogoje. V nižinskih krajih ni pozabiti tudi poljedelstva, zlasti proizvodnje semenskega krompirja!

Znano je, da so v kmetijstvu našega okraja najbolj zaostali kozjanski in obsoteljski predeli, izvzemši predelov v okolici Šmarja. Zato je bila tudi v tem predelu potrebna taka organizacija, ki naj bi s posebnim programom glede na specifičnosti tamkajšnje

proizvodnje skušala najti primerno rešitev za prihodnost kmetijstva. Precej slabo stanje v živinoreji, prav posebno pa v sadjarstvu in vinogradništvu, je narekovalo, da prav tem panogam v teh krajih posvetimo posebno pozornost. Zavaljo tega je tudi program Združne poslovne zveze v Šmarju na prvem mestu obravnaval te panoge. Skladno s tem je Poslovna zveza v Šmarju, dasiravno materialno nezadostno fundirana, toda ob podpori Okrajne združne zveze in Okrajnega ljudskega odbora Celje, lahko takoj začela uresničevati svoj program, zlasti v obnovi sadjarstva in vinogradništva. Že v letu 1957 so na tem področju obnovili ok. 60 ha sadovnjakov po plantaznem sistemu v okviru sadjarskih in vinogradniških proizvodnih skupnosti. Poslovna zveza Šmarje je začela obnavljati tudi vinogradništvo po enakih načelih ter je doslej obnovila približno 25 ha vinogradov.

Poslovna zveza Šmarje ima različne gospodarske težave. Manjka ji dobra oprema in mehanizacija, predvsem težki stroji, da bi lahko v celoti ustregla željam zadrug in kmetijskih proizvajalcev, vendar je v kaj kratkem času uspela vzbuditi močno zanimanje proizvajalcev in zadrug za skupno obnovo sadovnjakov in vinogradov. V letu 1957 zaradi pomanjkanja kadra, delno pa tudi zaradi pomanjkanja težkih strojev za rigolanje, ni mogla v celoti realizirati svojega programa. Hitra in načrtna sodobna obnova vinograd-

Fr. Lubej spremlja zastopnika GZZ Ljubljana, tov. M. Krmelja po otvoritvi gospodarskega pregleda »Celje 1957« na razstavišču Savinjskega hmeljarstva na Lavi

ništva zahteva tudi določene predelovalne kapacitete na tem področju.

Virštajnske gorice so rajonizirane za proizvodnjo vina. Zavaljo tega se je poslovna zveza odločila zgraditi vinsko klet s kapaciteto 105 vagonov, da bi tako v prihodnjih letih zadostila tudi potrebam predelave oziroma šolanja vin. Akcija izgradnje za to potrebnih objektov in obnova vinogradništva se razvijata vzporedno. Ker Zveza nima lastnih obratov, jo finančno vzdržuje Okrajna združna zveza z delnim prispevkom OLO.

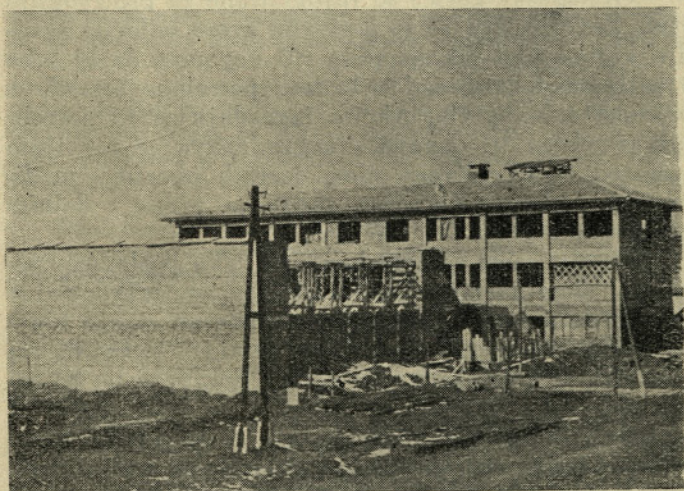
V polni meri se zavedamo, da taka poslovna zveza, ki nima lastne ekonomske osnove, težko najde opravičilo za svoj obstoj. Toda glede na stanje kmetijstva na omenjenem področju, je nujno treba, da tej organizaciji pomagamo vse dotlej, dokler si ne bo sama ustvarila ekonomskih pogojev za svoj obstoj. Z izgradnjo nekaterih objektov, kot n. pr. vinske kleti, mlina, strojne postaje itd., pa si bo zveza tudi ustvarjala lastne dohodke. Akcije omenjene poslovne zveze so izredno velike. Pomenijo začetek k velikim delovnim zmagam ne samo na področju borbe za dvig kme-

Ing.
Marta
Gosar
diskutira
na seminarju
na Statenbergu
pri Makolah

tijske proizvodnje, temveč tudi začetek novih porajajočih se socialističnih odnosov na vasi. Kmetovalci tega področja so spoznali, da sami ne morejo najti izhoda iz zagat. Zaradi tega so se odzvali pozivu poslovne zveze in tamkajšnjih zadrug ter se vključujejo v različne proizvodne skupnosti v okviru zadruge, da bi tako dosegli večjo, predvsem pa rentabilnejšo proizvodnjo.

Tudi v poljedelstvu tega področja so v letu 1957 zaznavni uspehi. V zadruzi Pristava, ki je nedvomno ena najboljših na tem področju, so dosegli rekorden pridelek v žitaricah. V tekmovanju za večje hektarske pridelke v žitaricah je Kmetijska zadruga Pristava zavzela tretje mesto v državi s povprečnim pridelkom 42 mtc na ha na površini 30 ha pšenice. V l. 1958 začenja na tem področju tudi akcijo za saditev lanu kot industrijske rastline. Pripravljamo ustanovitev vodne skupnosti za to področje, ki naj bi predvsem izvajala manjša regulacijska in melioracijska dela, kajti Sotla zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za zdaj (vsaj v celoti!) sploh ni moč regulirati. Vsi načrti kažejo, da je moč z manjšimi sredstvi odpraviti največje ovire, namreč največje krivine, dalje s čiščenjem struge omogočiti, da tudi Sotla v bodoče ne

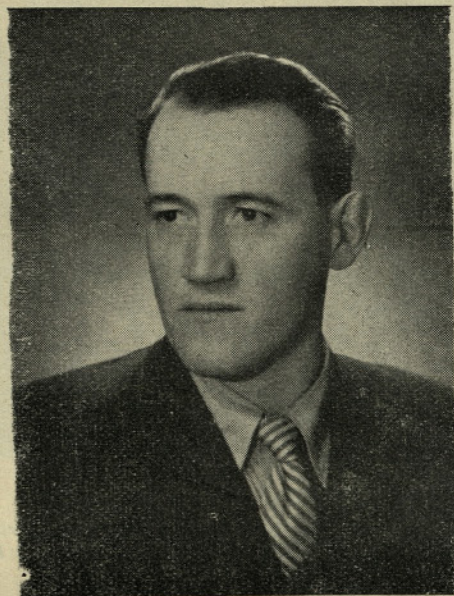
Gradnja osrednje skupščine savinjskih hmeljtarjev se bliža k zaključku

bo prizadevala takšne gospodarske škode, kakršno je prizadevala doslej.

V govedoreji se hitro uveljavljata sivorjava in simentalška pasma. To področje je znano po velikem številu goved pomurske pasme, ki jo počasi zamenjujejo rentabilnejše in današnjemu trgu primernejše pasme goveje živine. Zato je s pretapanjem v sivorjavo oziroma simendolsko in z uvajanjem čistopasemske živine tudi živinoreji v bodočnosti nakazana na tem področju boljša pot. Nekatera področja tega predela so tudi rajonizirana za pitanje goveje živine, druga pa za proizvodnjo plemenske oziroma molzne živine.

To področje ima odlične pogoje za proizvodnjo jagodičevja, zlasti črnega ribeza. Že v letu 1957 smo zasadili nad 40 ha ribeza. Zanimanje je seveda mnogo večje, toda žal nam za zdaj primanjkuje sadilnega materiala. Z ureditvijo drevesnice Mirošan bo odpadel tudi ta problem. Drevesnica Mirošan bo že v l. 1958 sposobna nuditi poslovnim zvezam mnogo večje količine sadilnega materiala, tako ribeza, kakor tudi drugih sadnih sort.

Na kratko lahko rečem, da je specifičnost dela in akcij Poslovne zveze v Šmarju prav v njenih velikih naporih za postopno vsklajevanje nivoja proizvodnje z drugimi področji našega okraja. Če so že sadjarstvo, vinogradništvo in živinoreja na prvem mestu glede na talne in podnebne pogoje, potem je seveda nujno,

Tovariš
Franc Jeraj,
podpredsednik
OZZ Celje,
ki v celjskem
okraju
kandidira
v Republiški
zbor proizvajalcev
kmetijske
skupine,
prizadeven
in uspešen
javni delavec,
zlasti na polju
kmetijskega
zadružništva

da tudi v prvi vrsti posvetimo pozornost prav tem panogam. Značilno je, da na tem področju najrazličnejše sodobne akcije najhitreje uspevajo. To je morda nekoliko smela trditev, toda v praksi je dejansko tako. Če pogledamo samo dejstvo, da nismo zmogli v celoti realizirati želja in potreb tamkajšnjega prebivalstva, posebno pri obnovi, ki jo izvajamo, kot sem dejal, po sodobnem načinu, po plantažnem sistemu, v skupnostih itd., potem je to dovolj prepričljiv dokaz za tako trditev. Tako poslovna zveza sama, kakor tudi zadružna zveza, se bo v bodoče potrudila, da bomo s skupnimi napor in z materialnimi sredstvi omogočili hitrejše uresničevanje teh želj za zdaj najbolj zaostalih predelov našega okraja.

Približno enake probleme ima tudi Poslovna zveza v Celju. Le-ta obsega del področja kozjanskega do vključno Planine pri Sevnici ter šentjursko in bližnje celjsko področje, v kolikor kraji v okolici Celja ne spadajo v področje Poslovne zveze Žalec. Ne bom posebej omenjal uspehov dela te poslovne zveze, ker so približno enaki, kakor v Šmarju pri Jelšah glede na

to, da je problematika kmetijstva teh področij približno enaka. Tudi Poslovna zveza v Celju je v letu 1957 organizirala več akcij za sodobno obnovo v sadjarstvu, predvsem za širjenje industrijskih kultur, kakor so hmelj, jagodičevje in podobno. Poslovna zveza v Celju bo toliko lažje uspevala, ker ima nekaj lastnih obratov.

Najmanjša po obsegu je za zdaj Kmetijsko proizvodna poslovna zveza v Slovenskih Konjicah. Tudi v hmeljarstvu si to področje že utira svojo pot. Že v letu 1958 bodo posadili 16 ha površin s hmeljem, vsekakor pa so možnosti za pridelovanje hmelja še večje, kajti že pred vojno je bilo v dravinjski dolini več hmeljišč, ki so dala dober hmelj. Skratka smatram, da je bila orientacija pri ustanavljanju združnih poslovnih zvez glede na potrebe po razvoju posameznih kmetijskih panog in glede na stanje kmetijstva na posameznih področjih primerna in utemeljena. So še seveda različne slabosti, ki so posledica objektivnih težav, kot n. pr. pomanjkanje kadra, pomanjkanje gmočnih sredstev, nezadostna povezanost z zadrugami in drugo.

Leseni provizorij upravnega posloppja GKPZ Mozirje

Povsem razumljivo je, da javnost želi, vsaj od časa do časa, nekako »uradno oceno« posameznih združnih organizacij. Sleherna enaka javna ocena je v močno krepitev dobro ocenjenih, pa tudi v vzpodbudo manj uspešnim.

Sicer sploh ni lahko ocenjevati, katera kmetijska zadruga na področju Okrajnega ljudskega odbora Celje najboljše uspeva. So namreč dobre in slabe. Skoraj nemogoče pa se je neoporečno odločiti za vrstno oceno. Objektivna ocena dela združnih organizacij v nobenem primeru ni odvisna le od finančnega stanja zadrug. Prej ali slej je treba merila za oceno dela sleherne kmetijske zadruge iskati v njeni organizatorični vlogi v krepitvi socialističnih odnosov in v akcijah za pospeševanje kmetijske proizvodnje. Zadruga kot gospodarska organizacija z družbenim upravljanjem lahko uspeva le tedaj, če je vse njeno članstvo pripravljeno boriti se za to, da zadruga čim hitreje napreduje kot celota. Kolikor bolj so celotnemu članstvu pri srcu dosežki zadruge kot celote, in ima pri tem koristi tudi vsak posamezni član, toliko boljša je zadruga. Treba je upoštevati tudi vodstvo zadrug. V mnogočem je odvisna usoda zadruge prav od vodstva.

Ce bi v našem okraju na hitro ocenili delo zadrug, potem bi nedvomno lahko trdili, da spadajo med najboljše zadruge: Kmetijska zadruga Polzela, Prebold, Šmartno ob Paki, Pristava, Lesično, Zreče in še nekaj drugih.

Ena od delavnic nekoč združnega, sedaj samostojnega podjetja za lesne izdelke »Smreka« v Sokatu pri Gornjem gradu

Zakaj sem navedel prav te zadruge? Upravljanje v omenjenih kmetijskih zadrugah je dobro in članstvo svoje poslanstvo v polni meri izvaja. Omenjene kmetijske zadruge so **homogene gospodarske celote**, ker razvijajo vse kmetijske dejavnosti. Orientacija vodstev je v glavnem skoraj v vseh omenjenih zadrugah pravilna. Izvajajo najrazličnejše oblike sodelovanja. Te zadruge imajo dobra vodstva in prav zaradi tega so dejansko že organizatorice kmetijske proizvodnje. S skrbnim gospodarstvom so postale tudi gospodarsko močne celote. Zaradi tega imajo vse pogoje, da se še nadalje razvijajo.

Se več je dobrih zadrug. Žal pa je tudi nekaj takih, ki z njimi ne moremo biti zadovoljni. Prej ali slej bo neovrgljivo očitno, katere zadruge niso prevzele svoje vloge v organizaciji kmetijske proizvodnje. Ker take zadruge torej ne bodo opravičile svojega obstoja, bo neogibno treba glede njihove prihodnosti logično sklepati in neusmiljeno ukrepati.

Kaj pa socialistična kmetijska posestva celjskega okraja v letu 1957?

V letu 1957 smo na moč in budno spremljali razvoj socialističnih kmetijskih posestev. Vsa državna posestva so prejemale precejšnja investicijska posojila, tako da so lahko ali vsaj lažje prešla na intenzivnejšo investicijsko izgradnjo, ki je temeljni pogoj za njihov nadaljnji razvoj.

Zaznavnejši razvoj so pokazala predvsem posestva na hmeljarskem področju. Ker je »Hmeljar« že precej — tu bolj tam manj uspešno — razpravljal o savinjskih socialističnih posestvih, bom omenil le Kmetijsko gospodarstvo Arja vas. Dasiravno mlado in na-

Weekend — hišice, postavljene v planinskem kotičku blizu Gornjega grada (hišice izdeluje podjetje »Smreka« Gornji grad)

stalo iz bivših delovnih zadrug, je tudi to posestvo v zadnjem času krenilo po hitrejši poti naprej. Ne samo hmeljiščem, temveč tudi ostalim panogam kmetijstva posvečajo na tem posestvu izredno pozornost. Letošnje leto načrtujejo ureditev 15 ha površin za čredinske pašnike. Doslej je posestvo uredilo že 20 ha čredinskih pašnikov. To je vsekakor velik uspeh posestva, hkrati pa odraža trdno voljo, da uredi tudi živinorejo. Posestvo bo seveda še nadaljevalo z urejanjem novih hmeljišč, tako da bo v letošnjem letu

Prebivalstvo požrtvovalno sodeluje pri moderniziranju ceste skozi Ljubno

predvidoma nasadilo novih 9,5 ha hmeljskih površin. Tako kot vsa druga savinjska posestva, se tudi to posestvo mehanizira. Nabavilo je dva traktorja »Ferguson« in tri male »Steyer«. K vsem traktorjem ima posestvo tudi 18 priključnih strojev.

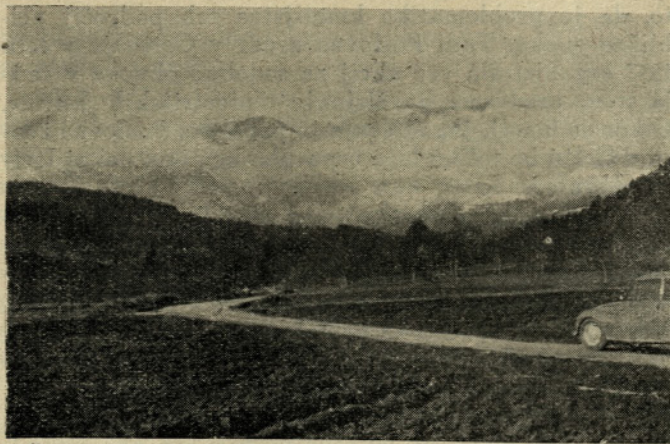
Tudi nekatera druga posestva v našem okraju se precej dobro razvijajo. Med te je nedvomno šteti posestvo Kostivnica, ki bo uredilo večje plantaže vinogradov, predvsem pa sadovnjakov. Perspektivni plan na tem posestvu predvideva ureditev nad 80 ha novih sadovnjakov po plantažnem sistemu. Posestvo je za-

Tako so pred leti začeli preživeli borci NOB prostovoljno graditi partizansko cesto iz Braslovč na Dobrovlje

čelo saditi tudi hmelj. Skupna vrednost investicij na tem posestvu znaša za to leto 34.600.000 din.

Zadružnih ekonomij v celjskem okraju skoraj ni. Le-te smo večji del priključili državnim kmetijskim posestvom. Med večjimi je ostala le ekonomija KZ Dobrna, ki meri skupno 89 ha površin, od tega 64 ha obdelovalne zemlje. Ekonomija ima 45 glav goveje živine, 4 konje in nekaj svinj. Na tej ekonomiji so v letu 1957 dosegli precej lepe hektarske pridelke, in sicer pri pšenici 28 q, ječmenu 34 q, koruzi 35 q, krmil-

Gozdna cesta Mozirje—Šmihel, odprta jeseni 1957. Gradi jo Gozdarska poslovna zveza Celje. Z njo je omogočen odvoz lesa iz bogatih lesnih sestojev. V ozadju Mozirske planine.

ni pesi 600 q, pri senu na travnikih 48 q, pri krompirju povprečno 33 q in pri hmelju 17 q na ha. To so nedvomno močno zadovoljivi uspehi, zlasti še, če upoštevamo, da je zemlja na tej ekonomiji manj radodarna.

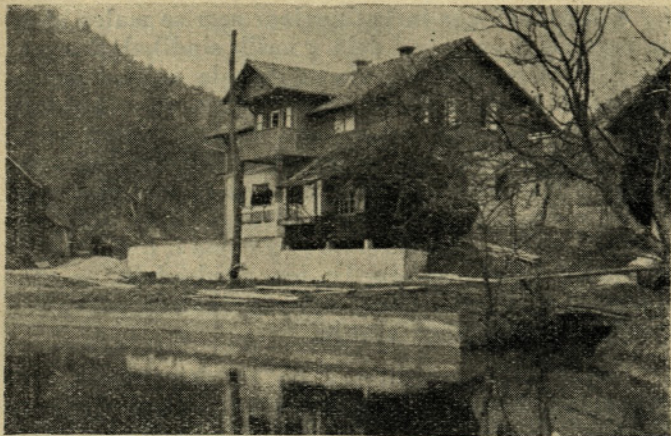
Partizanska cesta Braslovče—Dobrovlje se sicer zlagoma a vztrajno vzpenja proti vrhu Dobrovelj

Če povzameva vse gornje, kako bi se glasila kompleksna ocena o lanskim uspehim kmetijskega združništva v celjskem okraju?

Lahko trdim, da je celotna zadružna organizacija našega okraja v letu 1957 precej uspela. Za investicijsko izgradnjo pa bi morda lahko celo rekli, da je bila v letu 1957 na najvišji ravni v povojni dobi, oziroma v zgodovini kmetijstva celjskega okraja sploh.

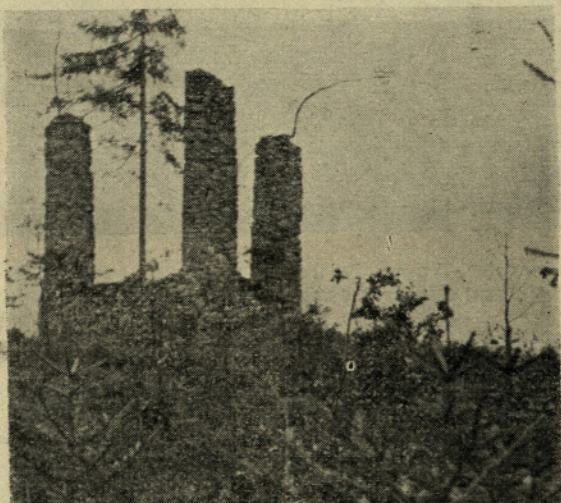

Planinski motiv z Mozirskih planin

Planinski motiv iz Šokata pri Gornjem gradu (dom Alfonza Hrena, delavca v podjetju »Smreka« Gornji grad)

V kmetijstvo smo investirali okrog 1.400.000.000 din. Takoj pa moram poudariti, da v to vsoto nismo zajeli le hmeljarstva, marveč tudi druga področja, zlasti so bila zaostala področja deležna ne samo večjega investicijskega vlaganja, temveč tudi in predvsem skrbi za razvoj zaostalih panog kmetijstva.

»Gauge« v Homu pri Gornjem gradu, kjer so po razsodbah »krvave rihte« gornjegrajske opatiije v prejšnjih stoletjih obešali nesrečne obsojence

O tem smo tako že precej govorili in pisali. Glavne investicije v letu 1957 so bile: regulacija Ložnice in nekaterih pritokov; potem razne manjše meliora-

Z leve na desno: Upravnik GKPZ Mozirje Anton Zagožen, naši javnosti znana žrtev nacističnih okupatorjev Franc Zagožen, ki so ga med vojno nasilno odpeljali komaj 3 mesece starega v Belgijo, od koder ga je naša oblast le z energično intervencijo vrnila njegovim staršem pri Gornjem gradu, zdaj dijak IV. razreda gimnazije v Gornjem gradu in Franjo Jeraj, po predsednik OZZ Celje

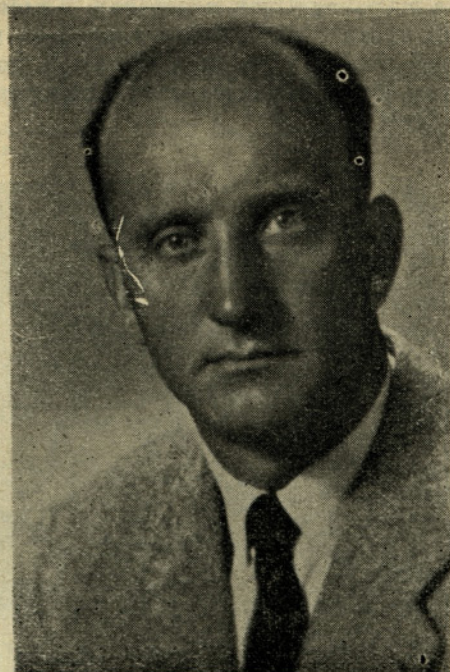
cije na področju dravinjske doline, v Zg. Savinjski dolini in tudi v obsoteljskem predelu; gradnja hmeljskih sušilnic; zgradili smo jih leta 1957 nad 80, na novo posadili s hmeljem 150 ha površin (predvsem z

Ivan Jeraj, najstarejši splavar iz Rečice ob Savinji (star je 81 let in že v svojem 10. letu je prvič vozil splav po Savinji in Savi v Donavo)

žičnicami!); obnovili okrog 150 ha sadovnjakov in vinogradov; nasadili okrog 70 ha črnega ribeza, okrog 30 ha malin; nabavili okrog 45 traktorjev; 3 kombajne in precejšnje število drugih poljedelskih strojev; povečali uporabo umetnih gnojil itd.

Premiranje se je močno odrazilo in uspelo prav v hmeljarstvu. Nekoliko teže pa je glede tega v drugih panogah. Dobro je uspelo tekmovanje za večje pridelke pri žitaricah in krompirju. Tudi o tem smo že precej govorili in pisali, zato ne bom tega ponavljal. Tudi pri nekaterih drugih kulturah smo začeli uvajati sistem premiranja, o čemer pa večjih in pozitivnejših rezultatov žal nimamo. Nedvomno je to eno od zelo važnih vprašanj naše prihodnosti. Gre za dvojno premiranje. Predvsem bomo morali v večji meri premirati proizvajalce za večjo proizvodnost in

Alojz Hrušovar, direktor uspešnega državnega posestva Arja vas

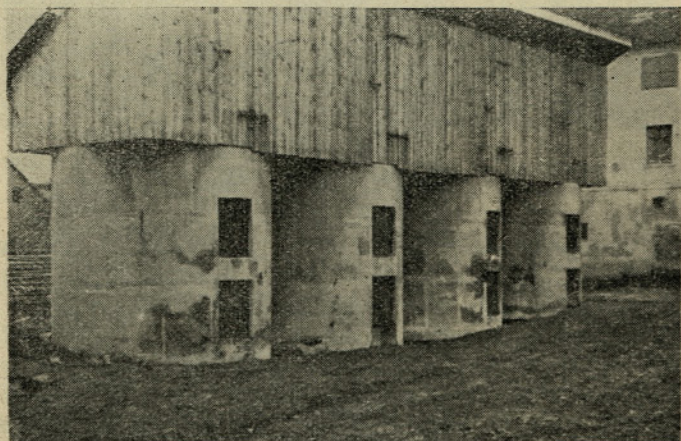

Motiv z dvorišča
uprave
Kmetijskega
gospodarstva
Arja vas

boljšo kakovost blagovne proizvodnje; prav tako pa bo treba določiti sistem premiranja za kmetijske strokovnjake in zadrugne delavce, ki se ukvarjajo z vprašanji kmetijske proizvodnje.

V glavnem sem že povedal, da nameravamo pomagati zaostalim predelom našega okraja. Sedaj končno tudi prebivalci bolj zaostalih predelov razumejo, da je prav kmetijstvo tista panoga udejstvovanja, ki od njega lahko največ pričakujejo, da pa kmetijstvo zahteva predvsem njihove lastne sile ob pomoči družbe kot celote. Zaostali kraji so se dolgo časa zanašali na industrijske objekte, ki naj bi jih v teh krajih gradili. Podcenjevali so možnost ustvarjanja večjih dohodkov iz kmetijstva. Marsikje v teh predelih je kmet še v glavnem **naturalni kmečki proizvajalec**. Situacija pa ga sama čedalje bolj prisiljuje, da poskuša postati **blagovni proizvajalec**. Iz tega razloga čedalje bolj posluša strokovne nasvete in že tudi intenzivneje sodeluje v zadrugni organizaciji. Voditi pa bo treba v bodoče tako politiko, da bomo bolj zaostalim predelom tudi materialno pomagali. Zaradi tega bo treba večji del okrajnih in občinskih sredstev kanalizirati prav v te kraje. Akcije smo zastavili in upamo, da bomo tudi tukaj kmalu lahko zapisali večji prehod k blagovni proizvodnji.

Naslednje vprašanje bo morda temu ali onemu neustrezno, češ da ne obravnava predmeta najinega današnjega pomenka, vendar trdim, da je marsikje in marsikaj vzrok neuspehom v kolektivih, ki se tako ali drugače ukvarjajo s kmetijsko proizvodnjo, prav nepoznavanje nalog sindikalnih podružnic. Zavaljo tega Tvoje mnenje prav v nobenem primeru ne bo odveč!

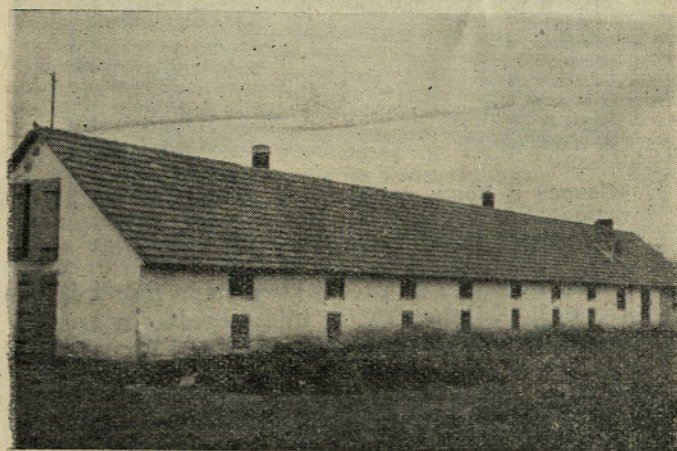
Silosi KG Arja vas

Kot funkcionar in kot novinar sem se malce globlje pozanimal za raven dela v naših sindikalnih organizacijah. Ugotovil sem, da so domala povsod močno zanemarili svojo dolžnost, ponekod pa da o kakšnih dolžnostih sploh ničesar ne vedo. Med te je šteti prav tako člane sindikalnih podružnic Inštituta, Poslovne zveze in Hmezada v Žalcu, ki bi sicer naj bile vzor svojim sestram v kmetijskih zadrugah in na državnih posestvih na našem področju. Ker homo o tem objavili besedo na drugem mestu, Te, tov. predsednik, za zdaj prosim le za kratko oceno dela sindikalnih podružnic v zadrugah celjskega okraja.

Strinjam se s trditvijo, da je delo sindikalnih organizacij v zadrugah na področju celjskega okraja močno zanemarjeno, toda že v samem dejstvu, da (za-

Zivinorejec Jure Djuras prikazuje na Pernovem
(KG Arja vas) 6-letno sivorjarko, rekorderko »Vrbo«, ki daje
letno 3.700 kg mleka

»Stoglavski« svinjak KG Arja vas

radi nizkega števila uslužbencev!) nima vsaka zadruga niti lastne sindikalne organizacije, zavaljo česar se je več zadrug povezalo v eno organizacijo, je treba iskati vzroke nesistematičnega dela sindikalnih organizacij! To je vsekakor objektivna ovira uspešnega dela nekaterih sindikalnih podružnic. Vendar je po mojem mnenju več vzrokov sindikalne mlačnosti **subjektivne narave**! Večino vprašanj obravnavajo po upravni liniji. V kolikor gre za delo sindikata, ga mora v glavnem še vedno opravljati en sam človek, ki pač ne more kljub volji doseči, da bi sindikalna organizacija vsaj zlagoma postajala šola za ves zadrugni kader. Marsikje dušijo iniciativo članstva v sindikalnih organizacijah. V prvi vrsti gre torej za subjektivne slabosti. Po mojem mnenju bodo morali

voditelji združnih organizacij temu vprašanju posvetiti več pozornosti. Marsikje pa žal zares smatrajo, da sindikalna organizacija v zadrugi ali celo na poslovni zvezi pač ni važna.

Problematika v združništvu je zelo pestra in široka. Zaradi tega sem mnenja, da bi sindikalne organizacije v zadrugah in poslovnih zvezah morale obravnavati predvsem, kaj lahko posamezni aktivni in kaj posamezni člani morajo oziroma lahko prispevajo k splošnim naporom, da bi odpravili zaostalost v kmetijstvu. Predvsem bo moralo članstvo sindikata v zadrugah in poslovnih zvezah razpravljati in reševati na-

Za turista vsekakor — romantika! Tudi hvaležen motiv za slikarja! Ze, že, toda perica pri pranju? Vse prej, kakor ugodje!

Vaška perišča, ki jih zahtevajo zlasti savinjske žene-zadružnice, bodo nudila pericam zavetje pred vetrom, dežjem in vlago, v primeru suše pa zagotovila dovolj vode

loge iz internega življenja dela zadruge. Ob živahnem delu, ob večji kritiki bodo prav gotovo lahko v marsičem izboljšali poslovanje zadrug, se izognili najrazličnejšim ekonomskim slabostim, dalje primankljajem, neurejenemu organizacijskemu stanju itd. Sindikalne organizacije bi nedvomno lahko mnogo koristile pri splošnem kulturnem izpopolnjevanju članstva. Sedanje mrtvilo bo seveda treba v prihodnosti odločno odpraviti! Prepričan sem, da bomo lahko uporabili leto 1958, da se tudi o teh vprašanjih temeljiteje pogovorimo.

→

Tudi perici ob Trebniku v Poljčah sta enakega mnenja

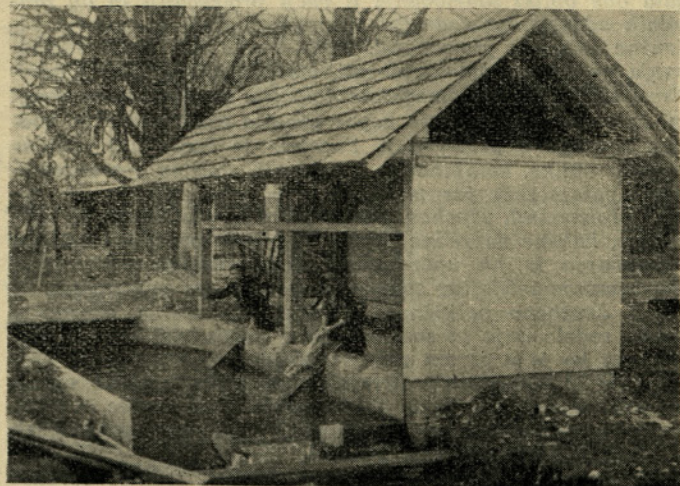

Da pomenijo vaška perišča zares že močan napredek pri odklanjanju nevšečnosti, lahko iz prvih izkušenj povedo perice n. pr. ob Trnavci v Kamenčah

Čeravno se je začetek uresničevanja programa za leto 1958 že močno odmaknil, bo kar prav, če ga ponoviva v nekaj stavkih, kaj ne?

Če govorimo o programu Okrajne združne zveze za leto 1958, je treba razumeti program, ki ga bodo uresničevale vse združne organizacije. Težavno je v nekaj besedah povedati vse, kar nameravamo doseči z našim programom. Kakšne so najosnovnejše naloge našega programa za leto 1958? Za hmeljarstvo je v glavnem program znan, predvsem gre za razširitev hmeljišč, gradnjo novih hmeljskih sušilnic, za regulacijo Ložnice in začetek regulacije Boljske, melioracije in druge naloge. V živinoreji gre za nadaljnjo razširitev mreže umetnega osemenjevanja, uvajanje večjega števila plemenske živine, dalje za pitanje okrog 4.000 glav goveje živine ter proizvodnjo 3.000 mesnatih svinj, v sadjarstvu, vinogradništvu in jagodičevju za nove nasade približno na površini 800 ha, v poljedelstvu za večjo uporabo semenskih žit in semenskega krompirja, na splošno za večje urejevanje krmne osnove itd. Povedal bom še to, da bo tak, sedaj zasnovan program za leto 1958, zahteval približno 3,5 milijarde investicijskih sredstev. Več kot dve tretjini sredstev smo si že zagotovili, praktično pa program tudi v nekaterih panogah že izvajamo. Sicer pa se bova o tem lahko kaj več pogovorila letos obsorej.

Tov. predsednik! Še zvrhano torbo vprašanj imam, vendar reciva za tokrat — zapik! Le to-le še: Tvoja ocena »Hmeljarja« za leto 1957? In, morda kak napotek za leto 1958?

Med pranjem so sprejele obisk Baševe Marjance in pismonoša Franc Rovšnik jim je dostavil današnjo pošto ... Perice iz Kamenč (z leve na desno): Ana Fonda, Maruša Orehovec in Angela Juhart

Moram reči, da so lanske številke »Hmeljarja« dobre. Smatram tudi, da bi naj »Hmeljar« obdržal tako koncepcijo, kot je izražena predvsem v zadnji, to je v 11.—12. številki 1957. Tako kot doslej, naj bi ta list tudi v bodoče kar najbolj poljudno posredoval našim hmeljskim proizvajalcem vsa ekonomska in organizatorična vprašanja, ki so v zvezi s proizvodnjo hmelja ter odnose med kmeti in zadrugo, med zadrugami in poslovno zvezo ter »Hmezadom« in obratno. Skratka, želim, naj bi ta list bil vsestranski priročnik vsem kmetijskim organizacijam, vsem strokovnjakom, zlasti pa še vsem proizvajalcem hmelja.

Pri tem se »Hmeljar« seveda ne more in ne sme izolirati strogo samo na vprašanje hmeljarstva, temveč bo gotovo prav, če bo tako, kot je sicer že začel, v bodoče še v večji meri obravnaval vsa važna gospodarska vprašanja tudi iz drugih panog kmetijstva in gospodarstva sploh, ki živo zadevajo ne samo koristi proizvajalcev, temveč prizadevajo tudi hmeljsko proizvodnjo. Prepričan sem, da bo »Hmeljar« tako lahko največ koristil nadaljnji pospešeni proizvodnji hmelja ter dobremu in solidnemu delu združnih organizacij in krepitvi socialističnih sil na našem podeželju.

In, kdo nam je
ustvaril možnost,
da si nenehno
zboljšujemo
pogoje
za ugodnejše
življenje?

**Borec-
partizan!**

Osrednji spomenik
borcem v NOB
v Žalcu,
delo akad.
kiparja
tovariša
Boža
Pengova
iz Ljubljane

KAJ JE KOOPERACIJA V KMETIJSTVU?

Uredništvo »Hmeljarja« namerava v prihodnjih številkah nazorneje prikazati stanje kooperacije v našem hmeljarstvu, za tokrat pa objavljamo le n drobnejšo opredelitev po brošuri »Kooperacije v kmetijski proizvodnji«, ki jo je sestavil tovariš Jože Novinšek, založila pa Glavna zadruga zveza Slovenije. Obenem objavljamo tudi vzorec Pogodbe o sodelovanju v strojni obdelavi zemljišč, ki jo je po naročilu področnih kmetijskih zadrug sestavila in založila Kmetijska proizvajalna poslovna zveza Žalec kot pomagalo pri akciji za čim večjo vsebinsko poglubitve sodelovanja med zadrugo in kmetijskimi proizvajalci.

Kot kooperacijo v zadrugah razumemo razne oblike sodelovanja med zadrugo in individualnimi proizvajalci, kjer se zadruga s svojimi družbenimi sredstvi udeležuje v proizvodnji na posesti združnikov, tako v pravcu modernizacije kmetijstva, kakor tudi v pravcu postopnega združevanja procesa proizvodnje in krepitve družbenih proizvodnih sredstev.

V širšem pomenu besede je kooperacija vsako sodelovanje, ki ima gornjo vsebino. Vendar je potrebno razlikovati odnose, ki nastajajo v procesu proizvodnje, od tistih odnosov, ki nastajajo na področju odkupa, nudenja raznih storitev, predelave, kreditiranja in podobnega. Sicer pa pomagata obe obliki sodelovanja k večji proizvodnji in ob pravilnih odnosih ter združni akumulaciji tudi h krepitvi združne vloge v proizvodnji. Zato enostavnih oblik sodelovanja ne smemo omalovaževati, marveč jih moramo organizirati tako, da bodo omogočale določeno akumulacijo zadrugi in da bodo osnova za še neposrednejše sodelovanje in vodstvo zadruga v proizvodnji. Porajale se bodo tudi različne vmesne oblike, kombinacije enostavnih storitev s prevzemanjem posameznih faz proizvodnje v roke zadruga ter delitve proizvodnih uspehov. Vedno moramo poskušati, da ugotovimo, kakšne napredne vrline vsebujejo posamezne oblike sodelovanja in jih uporabljamo kot izhodišče za še večje prevzemanje iniciative zadruga v neposredni proizvodnji.

Z družbeno političnega vidika razlikujemo enostavne oblike sodelovanja in sodelovanje v neposredni proizvodnji. Medtem ko je v prvem primeru nosilec in organizator proizvodnje individualni proizvajalec ter zadruga samo vpliva na proizvodnjo, je v drugi obliki sodelovanja nosilec in organizator proizvodnje zadruga ali pa je ona vsaj nosilec vseh ključnih faz proizvodnega procesa.

Zaradi tega moramo pojem kooperacije točneje oprede-

liti in smemo šteti kot kooperacijo v kmetijski proizvodnji v bistvu le odnose, ki nastanejo na osnovi skupnega vlaganja in skupne razdelitve dosežene proizvodnje oziroma dohodkov.

Opozoriti pa moramo predvsem še na dva kriterija glede naprednosti kooperacije. Prvi je: kakšno akumulacijo je dosegla zadruga na temelju svojega vlaganja, oziroma kakšen del doseženih rezultatov dodatnega vlaganja v proizvodnjo je pripadel zadrugi. Če bi si zadruga kljub proizvodnim uspehom, doseženim predvsem po njeni zaslugi, pokrila n. pr. samo svoje stroške ali v primerjavi s svojim visokim vlaganjem prejela le neznamenat delež čistih dohodkov, bi takšna kooperacija predstavljala prav tako samo navaden servis (uslužno dejavnost) zadruga do proizvajalcev.

Drugi bistveni kriterij glede naprednosti kooperacije pa je, v kakšni meri so razne oblike sodelovanja v proizvodnji postale trajna vez med proizvajalci in zadrugo, oziroma so postale za proizvajalca, če hoče obdržati doseženo raven dohodkov, nepogrešljive. Tako je upravičena trditev, da je tista kooperacija, kjer je bila obenem izvedena kompleksna mehanizacija in je proizvajalec odstopil n. pr. od dosedanje vprežne obdelave, najnaprednejša. To velja še prav posebno, če so proizvajalci uredili svoja zemljišča tako, da bi bila obdelava s stroji kar najracionalnejša (večji kompleksi, skupni kolobar na večjih poljih, strnjene plan-tažni nasadi in podobno). Močna povezanost proizvajalcev na proizvodna sredstva zadruga, je koristna samim proizvajalcem, saj z njimi lahko sigurno računajo in s tem tudi na pravočasno in dobro izvedbo agrotehničnih ukrepov, koristna pa je tudi za zadrugo, ki lahko računa na sigurno in polno zaposlitev svojih proizvodnih sredstev, kar se sedaj pogosto ob več ali manj slučajnih koristnikih ne dogaja.

POGODBA

(Vzorec)

o sodelovanju v strojni obdelavi zemljišč, ki sta jo sklenili na podlagi določb Pravilnika strojnega obrata Kmetijske zadruga z o. j. pogodbeni stranki:

1. Kmetijska zadruga z o. j.
(v nadaljnjem besedilu zadruga) in

2.
kmetijski proizvajalec (v nadaljnjem besedilu naročnik) iz kakor sledi:

1.

....., redni član zadruge naroča pri isti, slednja pa to naročilo sprejme, izvedbo strojnih uslug za naslednja opravila na svojih zemljiščih:

V gospodarskem letu 1958:

(Navesti ustrezna opravila)

ur

ur

ur

Skupaj ur

V gospodarskem letu 1959:

(Navesti ustrezna opravila, kakor so naštetá za leto 1958.)

ur

.....ur

ur

Skupaj ur

V gospodarskem letu 1960:

(Navesti ustrezna opravila, kakor so naštetá za leto 1958 oz. 1959.)

..... un

***** un

***** un

Skupaj in

Opomba:

.....un

..... u

un

2.

Zadruga je dolžna izvesti naročena dela po tč. 1 te pogodbe neoporečno. V vsem poslovanju do naročnika je dolžna postopati kot skrben gospodar.

3.

Prav tako je dolžan naročnik v poslovanju napram zadrugi v vsakem pogledu postopati kot skrben gospodar. Odgovoren ji je za škodo, ki bi nastala zadrugi zaradi tega, ker bi ji dal napačna navodila o tem, kje in kako naj se posamezno delo izvede. Glede povrnitve škode veljajo splošna določila državlanskega prava.

4.

Cena za eno uro strojnih storitev s traktorjem Steyr 18 KM (konjskih moči) s katerim koli priključkom, **ki jo plača naročnik**, znaša v letu 1958 230 din (dvestotridaset dinarjev). Ta cena velja za efektivne, izvršene ure in premike.

Cena za uro strojnih storitev s traktorji od 24—36 KM, ki jo plača naročnik, pa znaša za leto 1958 600 din (šest sto dinarjev). Ta cena velja za efektivne, izvršene ure in premike.

Te cene veljajo torej za leta 1958, za posamezna naslednja leta pa jih določi upravni odbor zadruga v smislu določil Pravilnika strojnega obrata.

5.

Zadruga izstavi naročniku račun za vse opravljene usluge v enem mesecu. Račun se izstavi na podlagi delovnega naloga za opravljeno delo, ki ga je podpisal naročnik v dokaz, da je delo v redu opravljeno.

Opozorilo: (Od spodaj opisanih možnosti A oz. B je treba neustrezno prečrtati!)

A. Ker ima naročnik sklenjeno posojilno pogodbo z zadrugo, se mu obračunajo strojne storitve pri letnem obračunu, to je po končani glavni njegovi gospodarski panogi, za hmeljarje torej pri obračunu po prevzemu suhega hmelja, najpozneje pa do 15. 12. 1958.

Za čas od izstavitve računa do letnega obračuna se naročniku od zneska računov za strojne usluge ne zaračunavajo zamudne obresti.

B. Ker naročnik ni sklenil z zadrugo posojilne pogodbe, mora poravnati izstavljeni račun v roku 8 dni po prejemu istega, sicer se mu zaračunajo zakonite zamudne obresti.

6.

Pogodba je obvezna za naročnika in morebitnega njegovega pravnega naslednika.

V primeru elementarnih nezgod (poplave, uime itd.), kakor tudi nezgod v družini naročnika oziroma njegovega pravnega naslednika, mora naročnik oziroma njegov pravni naslednik zahtevati pravočasno pisмено ustrezno zmanjšanje ali povečanje naročenega števila strojnih ur. O tem dokončno sklepa upravni odbor zadruga.

7.

Pogodba je sklenjena za leto 1958. V kolikor pa naročnik oziroma njegov pravni naslednik ali zadruga njemu ne bosta dala pismene odpovedi do 1. oktobra 1958, se veljavnost pogodbe podaljša za naslednje leto 1959.

Na enak način se pogodba podaljša za naslednja leta, če se ne poda odpoved pisмено do 1. oktobra v tistem letu za naslednje leto.

8.

Če preneha veljati pogodba iz kakršnihkoli razlogov, preneha veljati le s koncem koledarskega leta.

9.

Če naročnik namenoma onemogoči izvedbo naročenega števila strojnih ur iz kakršnihkoli razlogov, je dolžan zadrugi plačati tudi neopravljene, a naročene strojne ure.

10.

V kolikor pa naročnik želi, da se mu izvedejo poleg naročenih strojnih uslug še druge, jih mora pisмено pravočasno naročiti pri zadrugi. Upravni odbor zadruga dokončno odloči o tem naročilu, pri čemer upošteva plan dela za zadevni čas in kapaciteto strojev, kakor tudi gospodarsko potrebo naknadnega naročila.

11.

Vrstni red opravljanja strojnih uslug pri naročnikih določi vodja strojnega obrata zadruga na podlagi sporazuma s prizadetimi naročniki za strojne usluge, upoštevajoč optimalne agrotehnične roke.

12.

Ker je naročnik pridelovalec hmelja, se zavezuje, da bo sklenil z zadrugo pogodbo, po kateri bo oddal svoji zadrugi ves pridelek hmelja za leto, za katero velja ta pogodba.

Naročnik se zavezuje, da bo prodal tržne presežke tudi ostalih svojih kmetijskih pridelkov zadrugi v času veljavnosti te pogodbe.

13.

Ta pogodba zadobi pravno veljavo, ko je podpisana po obeh pogodbenih strankah.

14.

Obe pogodbeni stranki se obvezujeta, da bosta pri izpolnjevanju svojih pogodbenih dolžnosti oz. zahtevanih pravic, ki temelje na tej pogodbi, vselej in v vsem upoštevali določbe Pravilnika strojnega obrata zadruga, potrjenega s sklepom občnega zbora Kmetijske proizvodjalne poslovne zveze Žalec. Prav tako se obe pogodbeni stranki obvezujeta, da bosta v spornih primerih uporabili vse možnosti za doseg sporazuma v okviru zadruga, do občnega zbora zadruga, in se še le v skrajnem primeru obračali na redno sodišče.

15.

Pogodba je napravljena v dveh enakih izvodih, od katerih prejme vsaka stranka po enega.

....., dne 1958.

Naročnik:

Kmetijska zadruga z o. j.

Ime in priimek:

Poklic:

Upravnik:

Naslov:

Računovodja:

Inž. M. Kač:

Ogorčice ali nematode

Večkrat smo že govorili o pojavih novih bolezni v hmeljiščih, zlasti v Nemčiji in Angliji. Hmeljarje želimo seznaniti s povzročitelji teh nevarnih obolenj, da bodo lahko v svojih hmeljiščih pravočasno opazili, če bi se simptomi teh bolezni ali škodljivcev pojavili na njihovem hmelju. Danes prvo nekaj o zajedavskih ogorčicah ali nematodah, ki so, če se močno razmnožijo, izredno nevaren sovražnik hmeljne kulture.

Po mnogih hmeljarskih okoliših, zlasti v Nemčiji, povzročajo ogorčice ali nematode v hmeljiščih veliko škode. Ogorčice pa niso samo hmeljni škodljivci, ampak utegnejo biti nevarne tudi drugim kmetijskim rastlinam, krompirju, pesi, vrtninam, sadnemu drevju in drugim. Prav ogorčice so glavni povzročitelj utrujenosti zemlje, katero opažamo v večletnih nasadih in na poljščinah, ki jih leto za letom gojimo na istem mestu.

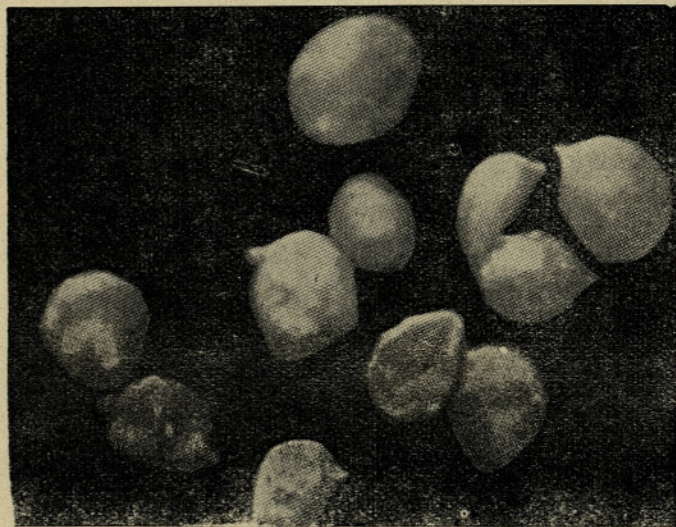
Kakšne so ogorčice ali nematode in kako živijo?

Ogorčice tvorijo zelo razširjen živalski razred, katerega pripadniki živijo po morskih in sladkih vodah, v vlažnih in suhih zemljah in kot zajedavci na živalih (trihine) ter rastlinah. Ogorčice so do 1 mm dolgi nitasti črvi, ki imajo belkasto in nerazčlenjeno telo. S prostim očesom ogorčic ne moremo videti.

Večina nematod se hrani z razpadlo živalsko hrano, so torej tipične gniloživke in zato škodljive. Nekaj pa je takih, ki živijo kot paraziti bodisi na živalih ali rastlinah ali v zemlji in srkajo hrano iz rastlinskih korenin.

Na hmelju povzročajo škodo tiste nematode, ki živijo prosto v zemlji in srkajo hrano iz korenin in pa nematode, ki živijo v koreninah hmelja. Telo nematod je grajeno preprosto. Od ustnega dela do izločevalne odprtine na zadnjem koncu telesa se vleče črevo. Ogorčice imajo prav preprost živčni sistem in so enopolne živali. Spolne organe imajo pri izločevalni odprtini na zadnjem delu telesa.

Po načinu razmnoževanja ločimo dve vrsti nematod; take, ki tvorijo posebna razmnoževalna telesa — ciste in pa nematode, ki ne tvorijo cist. Ciste pravzaprav niso nič drugega kot odmrlo telo samice. Ko so samice oplojene, se začno razvijati v obliko kroglice.

Ciste nematode, ki živijo na hmelju, približno 30-krat povečane.

Vsi notranji organi samice se uporabijo za tvorbo jajčec. Okrogle ciste otrde in izpadejo iz korenin. Ko ciste počijo, se iz njih sprostijo jajčeca, iz katerih se razvijejo nove živalice. Nematode, ki tvorijo ciste, so znane kot škodljivci na hmelju, pa tudi na krompirju in pesi.

Razen ogorčic, ki tvorijo ciste, poznamo tudi take, ki ne tvorijo cist, temveč ležijo jajčeca. V to skupino štejemo dve vrsti rastlinskih zajedavskih nematod in sicer take, ki živijo v rastlini ter se v njej razvijajo od jajčeca do jajčeca (koreninske in listne nematode) in take, ki živijo v zemlji in sesajo iz rastlinskih korenin hrano od zunaj. Navadno napadejo najdrobnejše rosne koreninice. Te vrste nematod, čeprav ne živijo na rastlini, utegnejo biti mnogo bolj nevarne od notranjih zajedavskih vrst, čeprav jih na rastlini niti ne najdemo.

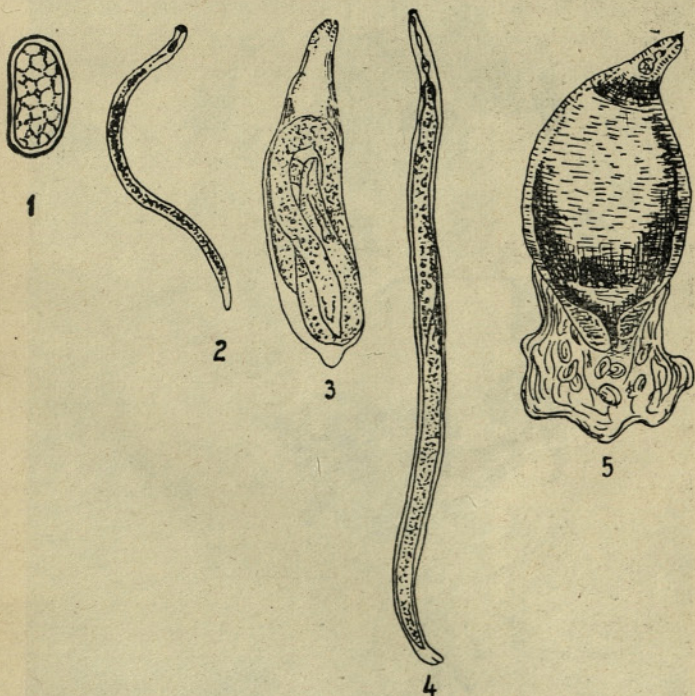
Že v začetku smo omenili, da napadajo nematode mnogo naših kulturnih rastlin in plevelov. Poznamo take, ki napadajo samo eno rastlinsko vrsto ali pa več rastlin iz ene družine. Nekatere pa napadajo rastline iz več družin.

Na hmelju povzročajo škodo nematode, ki tvorijo ciste (heterodera humuli). Še nevarnejše od teh pa so v zemlji prosto živeče nematode (Tylenchus), ki napadajo najtanjša sesalne koreninice in iz njih srkajo hrano.

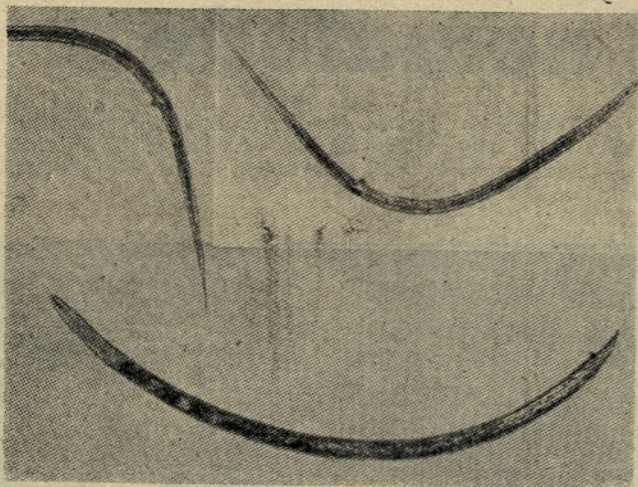
Kakšno škodo povzročajo nematode?

Znaki obolenj, ki nastopajo zaradi nematod, so zelo različni. Nematode, ki živijo v rastlinah, povzročajo navadno druge vrste obolenja, kot nematode, ki živijo v tleh in srkajo hrano iz korenin. Nematode, ki živijo v rastlinah, zastrupljajo le-te s svojimi izločki, zaradi česar rastlina spremeni svojo rast. Hmelj, ki so ga močno napadle koreninske ogorčice, kaže te-le simptome obolenja: trte se začno kriviti, panoge postajajo vse manjše in se ne morejo več ovijati.

Prosto živeče nematode pa, ki črpajo hrano iz korenin od zunaj, povzročajo na obolelih rastlinah sim-

Razvojni stadiji ogorčic, ki tvorijo ciste: 1 jajčece, 2 mlada ličinka potem, ko se je izlegla, 3 ličinka v tretjem razvojnem stadiju, 4 odrasel samček, 5 odrasla samica.

Prosto živeče nematode — odrasla žival.

Del koreninice
z odraslimi samicami ogorčic,
ki tvorijo ciste.

ptome, ki so podobni bolezenskim znakom, ki nastopajo pri pomanjkanju hrane. Nematode se namreč naselijo na rosnih korenincah, s katerimi rastlina sesa vodo in v njej raztopljeno hrano in jih uničujejo. Rastlina se brani tako, da požene pomožne koreninice. Če je v zemlji mnogo nematod, potem uničijo tudi te stranske koreninice in rastlina ne more več sprejemati hrane; listje, najprej spodnje, začne rumeneti, se suši in odpade. Zaradi pomanjkanja hrane začne pešati in se končno popolnoma posuši. Rastline, ki so jih oslabilе nematode, napadajo navadno še zajedarske glivice, kot so fusarium, verticilium in podobne, tako, da se končno rastlina posuši iz več vzrokov.

Navadno se škoda, ki jo povzročajo nematode, pojavi najprej na nekaterih mestih v hmeljiščih. Ta žarišča se vedno bolj širijo, običajno v smeri obdelovanja, kajti prav z obdelovalnim orodjem širimo nematode po hmeljišču. Ko postanejo ta gnezda večja, se počasi razširijo po vsej njivi in hmeljišče propada. Praktiki pravijo: »Zemlja je utrujena«. Res je, zemlja se mora odpočiti pod takimi rastlinami, ki se na njih te vrste nematod sploh ne morejo ali pa vsaj ne tako hitro razmnoževati.

Nematode so bolj ali manj razširjene povsod. Vprašanje je, koliko mora biti nematod, da postanejo za rastlino škodljive. Na to vprašanje je za hmelj danes težko odgovoriti, medtem ko je za druge rastline, n. pr. krompir, to število znano. Vemo le to, da so hmeljišča popolnoma zdrava, če najdemo v 1 kg zemlje 5.000 škodljivih nematod, če pa to število narasča potem obstaja velika nevarnost, da hmelj oboli. Nematode se, če imajo za razvoj primerno hrano, hitro razmnožujejo: Znano je, da se v enem letu število nematod pomnoži približno desetkrat pri tistih vrstah, ki imajo eno generacijo na leto. Znane pa so tudi škodljive nematode, ki imajo po 3 generacije na leto. Za nematode so ugotovili, da se na nekaterih rastlinah izredno hitro razmnože, medtem ko na dru-

gih samo prežive. V neugodnih okoliščinah pa lahko ostanejo nematode brez hrane pri življenju v zemlji celo nekaj let.

V zadnjem času slišimo vedno več o škodi, ki jo povzročajo nematode na raznih kulturnih rastlinah. Vzrok temu je zlasti to, da kulturnim rastlinam vedno obilneje gnojimo, le-te se zato bolje razvijajo in tako nudijo nematodam vedno več hrane. Ko se nematode le preveč razmnože, omagajo tudi močno razvite, toda neodporne rastline in hmeljišče začne propadati.

Ugotovili so tudi, da sodelujejo nematode pri ovenelosti hmelja. Da lahko nematode močno pospešijo razvoj raznih glivic (fusarium, verticilium) na koreninah, je popolnoma razumljivo, saj prav one napravijo ranice na koreninah, skozi katere vdre v tkivo škodljive glivice.

Kako zatiramo nematode?

Pri zatiranju nematod so najvažnejši preventivni ukrepi: premišljen kolobar, pravilna obdelava zemlje in stalno uničevanje plevla.

Najvažnejše je pri zatiranju nematod pravilen kolobar. Znano je, da se škodljive nematode na nekaterih rastlinah zelo hitro množe, da se pa na drugih ne morejo uspešno razvijati. Če imamo torej »utrujeno« zemljo, potem ne smemo določeno število let gojiti natej zemlji rastlin, ki se lahko na njih škodljive nematode hitro razmnože.

S pravočasnim uničevanjem plevla pa preprečujemo, da bi našle nematode v njem take vrste, kjer bi se mogle hitro razmnožiti. Učinkovitih kemičnih sredstev proti nematodam še nimamo. Upamo pa, da se bo raziskovalcem kmalu posrečilo odkriti taka sredstva, ki bodo dovolj poceni, dovolj uspešna in rastlinam neškodljiva. Za manjše površine uporabljajo ogljikov žveplec in vrelo vodo za razkuženje zemlje. Ta sredstva pa so zelo draga in jih lahko uporabljamo le pri vrtnih rastlinah v toplih gredah.

Zelo uspešna je tudi vzgoja odpornih sort, samo da je to dolgotrajen in zamuden postopek.

Hmeljna mladica, ki je zbolela za ovenelostjo.

Ing. M. Kač:

V Nemčiji so preizkušali helikopter za škropljenje hmeljišč

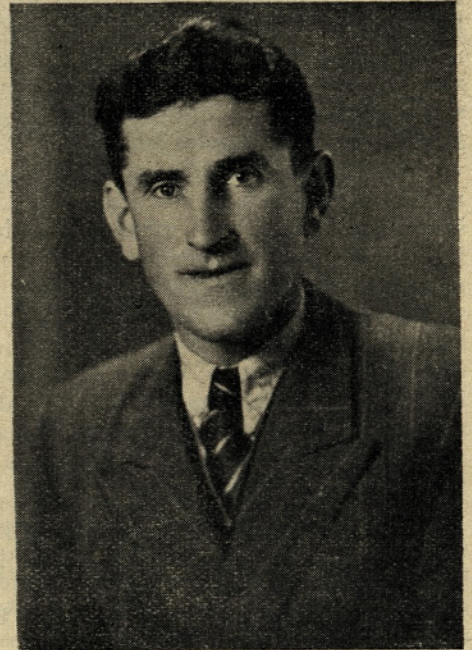
Eno najvažnejših agrotehničnih del je gotovo varstvo naših kulturnih rastlin pred boleznimi in škodljivci. Če hočemo, da bo škropljenje ali prašenje učinkovalo, mora biti pravočasno, kar pa nam včasih zaradi neprimernih vremenskih ali talnih razmer zelo težko uspe. Nobeno drugo delo na polju ni vezano tako točno na rok kot škropljenje. Posebno moramo v pravem času škropiti proti boleznim. Dostikrat ne odločajo o učinkovitosti škropljenja samo dnevi, ampak celo ure.

Škropljenje s škropilnicami na tlak je zamudno delo. Koliko časa potrebujemo, da izmečemo skozi razpršilec škropivo, koliko za polnjenje škropilnega soda in koliko časa zahteva dovoz vode! Poraba škropiva pri škropljenju s tlačnimi škropilnicami je zelo velika. Če škropimo dorasel hmelj, potrebujemo za 1 ha hmeljišča 2000–3000 litrov vode. Tudi potrebna delovna sila za škropljenje hmeljišč je velika, zlasti tam, kjer je potrebno občutljive sorte večkrat škropiti. Tako škrepe v Nemčiji kvalitetne sorte povprečno 12-krat proti peronospori, če je količjak deževno vreme, medtem ko poškropijo nekatera hmeljišča tudi 20 in večkrat. Ker primanjkuje delovne sile, kar občutijo zdaj zlasti industrijsko razvite države, in da bi lahko poškropili v najkrajšem času in tako zagotovili uspeh škropljenja, na drugi strani pa pocenili proizvodnjo, skušajo zamenjati klasično škropljenje s tlačnimi škropilnicami s takimi stroji, ki bi bili čimbolj hitri in čimbolj ekonomični.

Tako so si utrli pot v hmeljišča molekulatorji, to so škropilnice, ki z njimi pršimo s 5- do 10-krat manjšimi količinami vode kot pri tlačnih škropilnicah. Škropljenje z molekulatorji je hitrejše, potreba delovne sile manjša, in delo z njimi bolj ekonomično. Vendar smo tudi pri škropljenju z molekulatorjem odvisni od talnih razmer. Po velikem deževju je potrebno hmeljišča čimprej poškropiti proti peronospori. Na težki zemlji pa včasih zaradi preveč vlažnih tal tudi po več dni ni mogoč prevoz škropilnice po

SIN:

Franc Rojnik je pod vodstvom očeta in s polnim uporabljanjem strokovnih nasvetov Inštituta za hmeljarstvo v Žalcu ter v tesnem sodelovanju s KZ Sempeter v letu 1957 dosegel največji hektarski pridelek 2.065 kg pri največji količini v privatnem sektorju 5.602 kg! Kaj bo šele, ko bo nad Savinjsko dolino brnel hmeljarski helikopter?

hmeljišču. Ker smo pri škropljenju vezani na rok, moramo v hmeljišče takoj, čim se lahko škropilnica po njem premika.

Jasno je, da na ta način pokvarimo na težjih zemljah vso njeno strukturo in ustvarimo v zgoščeni zemlji s premalo zračnostjo pogoje, ki v njih hmelj težko uspeva. Prav taka tla, ki so premalo zračna in močno vlažna, pa ugajajo raznim škodljivim glivicam, posebno še glivici, ki povzroča ovenelost. Če bi v dneh, ko je zemlja preveč mokra, ne bilo potrebno v hmeljišča s težkimi traktorji in škropilnicami, bi bila struktura zemlje veliko boljše in bi prav tako pripomogla k izboljšanju zdravstvenega stanja hmelja.

Zato so začeli preizkušati avione za škropljenje oziroma prašenje hmeljišč na večjih površinah. Za škropljenje z avioni govori več vzrokov: prvič, vedno večji kompleks hmeljišč, drugič, točno omejen čas, ki je v njem potrebno poškropiti in tretjič čim večja neodvisnost od talnih razmer. Škropljenje z avioni v hmeljiščih so v zadnjih letih preizkušali zlasti na Češkem in v Nemčiji.

Cehi pišejo, da so s pomočjo avionov uspešno meglili hmeljišča proti rdečemu pajku. Uporabljali so sredstva v obliki aerosolov in sicer v prvi vrsti sisteme. Aerosoli predstavljajo tako obliko škropiva, ki ga ni treba redčiti z vodo, ampak ga s pomočjo hladnega ali toplega postopka razkropimo v zelo drobne kapljice, ki merijo v premeru samo nekaj mikronov in v to meglo ovijemo rastlino, ki jo hočemo obvarovati pred škodljivci. Čehi poročajo, da so na ta način dosegli lepe uspehe pri zatiranju rdečega pajka in uničili zalego tudi na spodnjih listih hmelja.

Nasprotno so Nemci lani preizkušali avione za škropljenje proti hmeljni peronospori. Napisali bi vam radi nekaj besed o iskušajah, ki so jih pri tem pridobili.

Seveda škropljenje s pomočjo avionov skriva v sebi vse polno problemov, ki jih je treba uspešno rešiti, preden bomo lahko uporabljali avione za varstvo

OČE:

Ivan Rojnik, 78 let star hmeljar iz Sp. Grušovelj št. 2, KZ Sempeter, po domače Vrbač, je pred več kot 50 leti zasadil prve sadike hmelja...

hmeljšč. Prvi problem je tale: Megla škropiva mora iz aviona čim globlje prodreti v kulturo, če hočemo, da bo vsa površina rastlin zadosti prekrita s škropivom. To seveda pri škropljenju hmelja, ki je visok tudi po 8 m, težko dosežemo. Pri škropljenju z navadnimi avioni je prodiranje megle škropiva v hmeljišča nezadovoljivo. Zelo uspel pa je v tem pogledu helikopter. S pomočjo vijaka proizvaja helikopter močno zračno strujo, ki potiska škropivo navzdol in zato pri škropljenju s helikopterjem lahko dosežemo s škropivom zadostno globino tudi pri višjih kulturah. Razen tega s helikopterjem mnogo lažje dosežemo pravo hitrost, ki škropljenju najbolj ustreza in najprimernejšo višino nad kulturo, nad katero leti, da je škropljenje čim bolj uspešno. Za helikopter govori tudi dejstvo, da najdemo za njegov vzlet in pristanek na polju hitro dovolj velik prostor. Pri poizkusih, ki so jih opravili s helikopterji v Nemčiji, so se prepričali, da ima ta tip aviona precejšnje prednosti pred drugimi tipi avionov, da je škropljenje z njim hitro in uspešno, da pa ima v primeri z drugimi avioni to napako, da je zelo drag in zaenkrat zaradi svoje cene praksi še nedosegljiv. Helikopter ne stane v Nemčiji nič manj kot 220.000 DM.

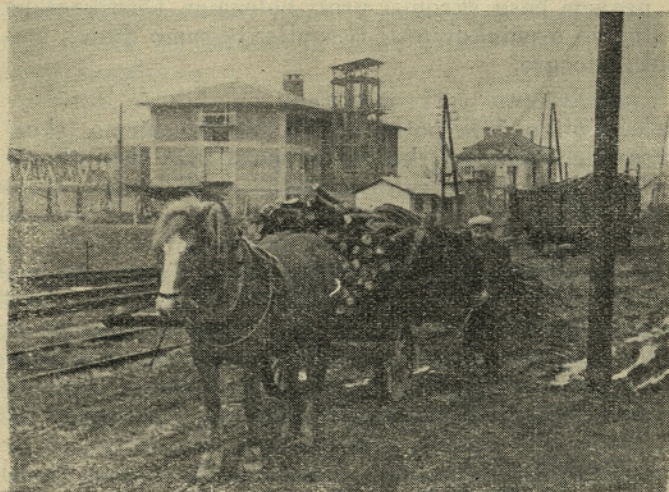
Oglejmo si podatke poizkusnega škropljenja v Nemčiji. Poizkus so opravili v Neuhausenu v hmeljiščih Otta Hoefterja. Zaradi dobre megle, ki so jo dosegli s pomočjo helikopterja, se je poraba vode znižala na 200 litrov na ha. Jasno je, da so morali zaradi

poškrope 1 ha hmeljišča) so potrebovali vsega 50—60 sekund.

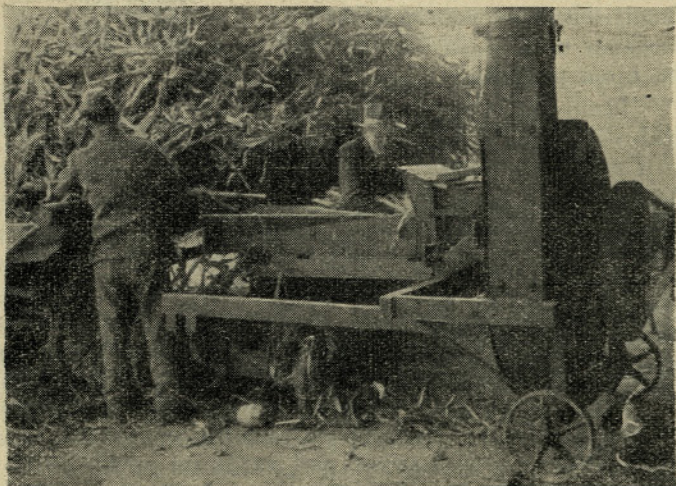
Kako so rastline poškopili, so kontrolirali na več mestih s pomočjo temnih papirčkov, ki so jih v hmeljišču obesili v različnih višinah. Preveleka s škropivom na teh papirčkih je bila zadovoljiva tudi pri tleh hmeljev, približno 1 m od tal.

Pri delu so ugotovili, da električna napeljava ali gozdni obronki ne ovirajo škropljenja s helikopterjem.

Jasno je, da je večje površine lažje megeliti s pomočjo helikopterja, kot pa majhne. Pri majhnih površinah sploh ni mogoče uspešno tretirati, ne da bi potrošili preveč škropiva. Smatrajo, da je najmanj-

Milan Krašovec, napreden hmeljar iz Žalca je prav tako vsa leta med prvimi savinjskimi hmeljarji, tako glede velikosti hektarskega pridelka, kot glede odlične kakovosti pri veliki količini. Sicer pa ni noben čudež, saj je poleg naprednosti tudi vzorno delaven

Jože Omladič, napreden hmeljar iz Poljč št. 9, KZ Braslovče, nekak »čarovnik« pri doseganju hektarskih pridelkov, saj je vselej med zmagovalci. Pri hmelju je zadnja 3 leta pridelal 1.773 kg (1955), 1.764 kg (1956) in 1.740 kg (1957) na hektar ter obenem vselej blizu 100 odstotkov I. in II. vrste

tega ustrezno zvišati koncentracijo škropiva. Ker so škropili v času, ko je hmelj že razvijal storžke, so uporabljali namesto normalne samo polovično količino zaščitnih sredstev. Preizkušali so bakrena sredstva; tako na primer »Cupravit blau«, ki ga v tem času uporabljamo v 0,2% koncentraciji, zaradi zmanjšanja porabe škropiva pa so morali pripraviti za škropljenje s helikopterji 2% raztopino. Uporabljali so torej 10-krat višjo koncentracijo kot normalno.

Delovni učinek je bil velik. V 100 minutah poleta so poškopili nič manj kot površino 17 ha. To se pravi, da so za škropljenje 1 ha hmeljišč potrebovali samo po 6 minut. Tudi polnjenje tanka s škropivom je šlo hitro od rok. Za 200 litrov škropiva (s to količino

ša površina ki jo lahko uspešno poškopimo, 1 ha hmeljišča.

Kot smo že povedali, je bila zmogljivost pri škropljenju s helikopterjem zelo dobra. Vendar menijo Nemci, da bi jo mogli še povečati, tako da bi zmanjšali porabo škropiva na hektar. S tem bi se tudi škropljenje s helikopterjem pocenilo, kar bi utegnilo približati ta način škropljenja praksi. Stroški tretiranja so namreč zaenkrat še vedno previsoki. V Nemčiji so izračunali, da stane ena ura poleta 540 DM, dnevnic za pilota in mehanika še 60 DM. Pri tem niso računani stroški za prilet in odlet helikopterja.

V Nemčiji menijo, da je treba poizkuse s helikopterjem nadaljevati, zbrati točne podatke o učinku, prav tako o porabi in koncentraciji škropiva, da je treba poizkuse razširiti tudi na insekticide in dobro proučiti ekonomsko plat tega načina škropljenja. Vsi hmeljarji — praktiki in strokovnjaki, ki so bili navzoči pri poizkusu menijo, da se bo škropljenje hmeljišč s helikopterjem slej ali prej uveljavilo v praksi.

ZAKLJUČNE PRIPOMBE UREDNIŠTVA »HME LJARJA«:

Vse hmeljarje obveščamo, da bodo v najkrajšem času prejeli še tretjo in četrto letošnje številko, tako, da bomo po aprilski številki izhajali redno vsakega prvega v mesecu. Dosedanje zamude so bile posledica nelahko premostljivih težav, zavorlo tega smo prepričani, da nam jih bodo oprostili. Gornje objavljamo mimo razlage in opravičila tudi še v pomiritev, ker kakorkoli najavljenih sestavkov še nismo uspeli objaviti. Gradivo pa je že v tisku.

Urednik